

tingen, dan beschikken veel kwetsbare vogelsoorten in ieder geval binnen de groene contouren over veilige thuisbases. Getuige de ergerniswekkende gang van zaken in de Biesbosch en de Haagse IJsbekkerij rond de Waddenzee, ziet het daar in 'het land van Kok' nog niet naar uit. Wij kunnen in onze sas zijn met het werk dat vogelbeschermers de afgelopen jaren verrichtten. De belangrijke vogelgebieden binnen de grenzen werden in kaart gebracht en met de Vogelrichtlijn in de hand kunnen Zeist en lokale vogelwerkgroepen aan de slag om te bereiken dat rond deze gebieden een stevige groene contour komt te liggen. Daarmee zullen wij er overigens niet zijn. Nederlands rijke avifauna beperkt zich niet tot belangrijke vogelgebieden, want buiten die gebieden leven ook veel vogels die bescherming nodig zullen blijken te hebben. Het ziet ernaaruit dat voor vogelbeschermers in Nederland óók de komende jaren veel werk te wachten ligt.

GLO.

Nieuwe Franse jachtwet

Zoals alle wetten is de nieuwe Franse jachtwet erg gecompliceerd. Eenieder die vorig jaar de petitie heeft ondertekend om de duur van het Franse jachtseizoen in te perken, zal blij zijn dat er geen indicaties zijn dat de Europese Vogelrichtlijn in het voordeel van de Franse jagers zal worden aangepast. In de nieuwe Franse wet, die op 28 juni 2000 werd aangenomen, is een verwijzing opgenomen naar de Richtlijnsoorten waarop de jachtregelingen van toepassing zijn, waar niet op mag worden gejaagd (de Franse wetten rekenen het vangen met netten óók onder 'jagen') gedurende de periode van voortplanting of tijdens de terugkeer naar de broedgebieden - maar deze clausule wordt onmiddellijk gevolgd door een opmerking die de mogelijkheid verschaft om uitzonderingen te maken!

Het eerste wetsvoorstel dat door de Franse regering in februari 2000 werd ingediend, zou kunnen worden beschouwd als een acceptabel compromis tussen de standpunten van de jachtlobby en de natuurbeschermingslobby. Zoals verwacht, slaagden na vier maanden van felle en stormachtige discussies binnen en buiten het parlement de twee parlementshuizen er in de tekst aan te passen ten gunste van de jachtlobby. De Senaat (het Hogerhuis) was bijzonder actief in dit opzicht. Als gevolg hiervan komen er in de wettekst geen data voor van het begin en einde van het jachtseizoen. Decreten van de minister van Milieuzaken zullen de grenzen aangeven waarbinnen de prefecten de jachtdata voor hun departement kunnen gaan vaststellen.

Met ingang van het komende seizoen zal het wettelijk zijn toegestaan bepaalde watervogels vanaf 10 augustus te schieten. Dit is een verbetering, want in het afgelopen jachtseizoen kon de jacht zelfs al vanaf midden juli worden geopend. De precieze openingsdata voor het jachtseizoen zullen van departement tot departement verschillen, evenals de lijsten van de desbetreffende soorten. De sluitingsdatum is in principe 10 februari, maar hiervoor geldt dat verlengingen zijn toegestaan voor duikers, Waterrallen en Houtsnippen. Dit systeem van uitzonderingen betekent bijvoor-

beeld dat het legaal zou zijn om een Rosse Grutto al in februari te schieten, maar geen Grutto. Als wij er rekening mee houden dat het in eenentwintig departementen is toegestaan om 's nachts te jagen, dan is het duidelijk dat het toezicht houden op de uitvoering van deze wet in die vroege periode onmogelijk is. Deze data worden echter door La Ligue pour la Protection des Oiseaux (LPO), die door zeer krachtig lobbywerk erger heeft weten te voorkomen, nog niet geaccepteerd. Zij zullen doorgaan met lobbyen voor een openingsdatum vanaf 1 september en een sluitingsdatum van 31 januari, zonder uitzonderingen.

De wet moest rekening houden met het recht van landeigenaren om jacht te verbieden op privé-terreinen, indien de eigenaar dat wenst. Door een aantal toegevoegde beperkingen is het echter vrij gecompliceerd gemaakt voor eigenaren die van hun recht gebruik willen maken een verbod in te stellen. Een 'dag zonder jacht' is ook in de wet opgenomen. Dit is ook weer een pluspunt. Jagen is verboden op woensdagen (vanaf 6 uur 's morgens tot 6 uur 's avonds) maar er is altijd een 'maar' aan verbonden. De plaatselijke prefect kan een andere dag aanwijzen. Bovendien kregen parlementsleden het voor elkaar een uitzondering te laten maken voor duiven en de jacht op de Zomertortel tussen 1 oktober en 15 november is er geen respijt voor deze soorten op de woensdagen!

De nieuwe wet is een gemiste kans om Frankrijk te voorzien van een jachtwet met nadruk op bescherming van soorten. Gelukkig neemt de LPO geen genoegen met de huidige situatie en zij heeft al een beroep aangetekend op nationaal niveau en bovendien klachten ingediend bij relevante Europese instellingen.

■ Ken Hall, LPO (La Ligue pour la Protection des Oiseaux, UK), Bristol, Engeland.

Bron: *Birding World* 13 (9): 343, oktober 2000.

100-jarig bestaan NOU in 2001

De Nederlandse Ornithologische Unie is voortgekomen uit de fusie van de Nederlandse Ornithologische Vereniging (opgericht 1901) en de Club van Vogelkundigen (opgericht 1911). In 2001 viert de NOU dan ook haar honderdjarig bestaan. Ter ere hiervan worden in 2001 verschillende activiteiten ontplooid. Zo wordt een internationaal congres georganiseerd: 22-26 augustus 2001 in Groningen. De NOU organiseert samen met de vakgroep Dier-ecologie van de Rijksuniversiteit Groningen dit symposium. Het eerste congres (Bologna) vond plaats in 1997 en het tweede congres (Gdansk) in 1999. Ter ere van haar honderdjarig bestaan heeft de NOU de organisatie van dit congres op zich genomen. Dit congres biedt een uitgelezen mogelijkheid om met onderzoekers uit geheel Europa in contact te komen. De lezingen en posters bieden voldoende stof voor discussie. Het symposium bestaat uit drie dagen met lezingen en één dag met excursies.

De eerste aankondiging van het congres kunt u vinden op de website van de NOU: <www.nou.nu>. Heeft u geen internet maar bent u wel geïnteresseerd in dit congres: stuur dan een briefje naar het onderstaande adres en u ontvangt in maart 2001 de volledige informatie:

Groningen Congress Bureau, Postbus 7081, 9701 JB Groningen.

André van Gemmert, verzorger van de Zeeleeuwen in het Noorder Dierenpark, helpt mee op de Galápagos.

FOTOGRAFIE DOOR EDWIN GIESBERS

Natuur belicht

In het Noord-Brabants Natuurmuseum in Tilburg zijn van 20 januari tot en met 11 maart 2001 natuurfoto's van Edwin Giesbers te zien. 82 foto's in de categorieën amfibieën en reptielen, herfst, landschap, macro, vogels en zoogdieren zijn geselecteerd voor de eerste grote tentoonstelling van zijn werk.

Edwin Giesbers is geen onbekende in de fotowereld en sleepte met zijn foto's al verscheidene prijzen in de wacht. De meest prestigieuze was de eervolle vermelding die hij ontving voor zijn Schuilende Pad bij de verkiezing van de World Wildlife Photographer of the Year in 1999. Deze foto geeft weer wat nodig is voor een mooie natuurfoto: oog voor detail, eindelijk geduld en een portie geluk.

In het werk van Edwin Giesbers komt zijn liefde voor de natuur duidelijk tot uiting. Voor mooie foto's hoeft hij niet naar verre oorden af te reizen. In de uiterwaard de Meinerswijk, op een steenworp afstand van zijn huis in Arnhem, ontdekt Giesbers keer op keer de schoonheid van de natuur. Over dit fraaie gebied stelde hij met milieugeograaf Tonny Buijs een fotoboek vol verhalen samen, met de titel *Luimelen in Meinerswijk*.

Het Noord-Brabants Natuurmuseum is gevestigd aan de Spoorlaan 434 te Tilburg, tegenover het busstation van Tilburg CS. Het museum is geopend van dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur en op zaterdag en zondag van 13.00 tot 17.00 uur.

Noorder Dierenpark helpt mee op Galápagos

André van Gemmert, verzorger van de zeeleeuwen in het Noorder Dierenpark te Emmen, is 23 januari 2001 samen met Leny 't Hart van Zeehonden-centrum Pieterburen vertrokken naar de Galápagos Eilanden. Zij gaan helpen bij het redden van olieslactoffers onder de pelsrobben en zeeleeuwen. Leny 't Hart heeft het Noorder Dierenpark hiervoor benaderd, omdat zij bijna vier jaar geleden samen met André veel ervaring heeft opgedaan bij een

vergelijkbare olieramp in Uruguay.

Uit de olietanker Jessica, die op de rotsen is gelopen bij San Cristobal, één van de grotere eilanden in de Galápagosarchipel, stromen honderdduizenden liters olie. Die olie vormt een grote bedreiging voor één van de meest bijzondere natuurgebieden op de wereld. De afgelegen eilandengroep huisvest talloze diersoorten, die nergens anders ter wereld voorkomen. De dieren die langs de kust leven, zoals pinguïns, zeeleguanen, aalscholvers, zeeleeuwen en pelsrobben, lopen het meeste gevaar. Met name de zeer zeldzame Galápagospelsrob wordt ernstig bedreigd, omdat de vrouwtjesrobben juist in deze tijd van het jaar jongen hebben en zogen.

Het doel van de reis van André en Leny is om de medewerkers van veel behulpzame organisaties te leren omgaan met robben en vooral met hun jongen. Hoe moet je zo'n jong dier, waarvan de moeder waarschijnlijk dood is, vangen en vasthouden? Hoe en waarmee moet je de olie uit de pels verwijderen? Waarmee moet je het diertje voeren en hoe breng je een maagsonde in? Dat zijn allemaal vragen waarop zij gezien hun ervaring, het antwoord weten. Naast het begeleiden van anderen, steken ze uiteraard zelf ook de handen uit de mouwen.

André van Gemmert blijft ruim drie weken op de Galápagos eilanden. Hij zal het Noorder Dierenpark vrijwel dagelijks op de hoogte houden van de stand van zaken.

Is ringen van vogels nog nodig?

'In Het Vogeljaar (48 (2): 81) wordt de vraag "Is het ringen van vogels nog wel nodig?" gesteld. Zo'n vraag moet, zoals tegenwoordig gebruikelijk, bij alle wetenschappelijke projecten periodiek aan de orde zijn. Criteria zijn in eerste instantie wetenschappelijke relevantie, maar in toenemende mate ook prioriteit in samenhang met de kosten. Het nogal emotionele antwoord op de genoemde bladzijde is een slechte bijdrage aan de weging van het belang van ringen. De repeterende essentie daarin is de vergelijking met andere vormen van ongerief voor vogels; een zwaktebod dus. Wellicht

is er een onafhankelijke deskundige die het antwoord op de vraag in termen van reeds aanwezig inzicht en van wetenschappelijke leemten beknopt kan en wil uiteenzetten. Vogelliefhebbers hebben voor hun meningsvorming zakelijke informatie nodig. Een uitdaging voor Het Vogeljaar?

Jaap Dorgelo, bioloog.

KIJK NAAR PATROON IN PLAATS VAN GEMIDDELDE Veranderingen in klimaatpatroon sturen natuur in de war

'Klimaatonderzoekers doen er goed aan om naar de bevindingen van biologen te luisteren,' stelt onderzoeker Marcel Visser van het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO). Hoe beïnvloeden veranderingen in het klimaat de levende natuur? Dat is een essentiële vraag, ook op de klimaatsconferentie COP6 (United Nations Framework Convention on Climate Change, Conference Of Parties 6) van de Verenigde Naties in Den Haag de komende weken. *'Bij voorspellingen van klimaatverandering ligt de focus nu op de stijgende gemiddelde temperatuur, maar de variatie, het patroon, is ook belangrijk.'* Dat heet Visser vastgesteld bij zijn onderzoek aan eiken, Wintervlinders en Koolmezen.

De laatste 25 jaar wordt het Westeuropese voorjaar steeds warmer. Veel dieren en planten reageren hier op. Maar het is de vraag of de veranderingen in temperatuur alle 'schakels' in de voedselketen wel op dezelfde manier beïnvloedt. De onderzoekers van het NIOO ontdekten twee jaar geleden dat dit niet altijd zo is. Koolmezen lopen hierdoor veel rupsen voor hun jongen mis. De rupsen - met name van de Wintervlinder - komen al maar eerder uit het ei, maar de jonge Koolmeesjes niet.

Nu weten Marcel Visser en zijn collega's dat ook de Wintervlinder zélf problemen heeft met het warmere klimaat. De eitjes moeten precies op het juiste moment uitkomen. Te vroeg: dan zitten er nog geen bladeren aan de (eiken)bomen en verhongeren de rupsen. Te laat: dan zijn de eikenbladeren oud en niet goed te verteren. De wintervlinderrupsen blijken nu steeds vaker fout te zitten. Als bij Koolmezen en Wintervlinders het veranderende klimaat problemen verschaft, geldt dat dan misschien ook voor een heleboel andere dieren?

Tot nu toe gaat bij het broeikaseffect veel aandacht uit naar de veranderingen in de gemiddelde temperatuur. Ten onrechte volgens bioloog Marcel Visser. *'Niet puur de gemiddelde temperatuur maar bijvoorbeeld het temperatuurverschil tussen maanden, tussen dag en nacht of tussen Afrika en Europa - van belang voor trekvogels - speelt een grote rol in de natuur. Kortom, het klimaatpatroon verdient meer aandacht.'*

Het fijne samenspel van allerlei organismen, het eten en worden gegeten, kan door veranderingen in het klimaatpatroon veel ingrijpender veranderen dan verwacht op grond van de gemiddelden. Wintervlinders komen tegenwoordig veel te vroeg uit het ei, omdat het aantal dagen met vorst in de winter gelijk is gebleven en de temperatuur in het voorjaar tegelijkertijd is toegenomen. Visser: *'Wat wij willen weten van de klimaatonderzoekers is*

hoe dergelijke temperatuurpatronen zullen veranderen in de komende decennia. Als zij ons een scenario geven, dan kunnen wij de effecten hiervan onderzoeken op de afstemming tussen de schakels van de voedselketen zoals eik, Wintervlinder en Koolmees.'

Nu zijn de winters en de lentes in Nederland de laatste decennia waarschijnlijk vooral warmer geworden door de Noord-Atlantische Oscillatie (NAO). Dit klimaatsverschijnsel zorgt voor een natuurlijke variatie in weer en klimaat in Noordwest-Europa. Eigenlijk is een 'oscillatie' een schommeling, maar nu blijft de NAO al jaren in dezelfde warme stand 'steken'. Visser noemt de NAO een 'grootschalig natuurlijk experiment voor global warming'. Wij krijgen zo een voorproefje van de mogelijke gevolgen van een broeikaseffect en daar moeten wij gebruik van maken. En daarvoor is naast klimatologisch onderzoek ook ecologisch onderzoek absoluut noodzakelijk.

Het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO) houdt zich bezig met de ecologie van planten, dieren en micro-organismen op het land, in zoet water en in brak en zout water. Het Centrum voor Terrestrische Oecologie (NIOO-CTO) in Heteren bestudeert organismen en hun omgeving op het land. De twee andere vestigingen zijn te vinden in Yerseke en Nieuwersluis. Het NIOO is met zo'n tweehonderd medewerkers het grootste onderzoeksinstituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Zie voor meer informatie over de Noord-Atlantische Oscillatie de website van het KNMI <<http://www.knmi.nl>>. Zie voor meer informatie over de klimaatconferentie United Nations Framework Convention on Climate Change, Conference Of Parties 6 (van 13 t/m 24 november in Den Haag): <<http://cop6.unfccc.int>>. Homepage NIOO: <<http://www.nioo.knaw.nl>>.

Voortzetting campagne 'Tuinieren met Planten en Dieren'

Dieren en planten brengen leven en kleur in de tuin. Door rekening te houden met hun wensen neemt de belevingswaarde van de tuin toe: er valt altijd wel iets te zien in een natuurvriendelijke tuin. In Nederland hebben ongeveer vijf miljoen huishoudens een tuin, met een totale oppervlakte van ongeveer 70.000 ha. Wanneer een gedeelte daarvan natuurvriendelijk wordt ingericht, betekent dat een daadwerkelijke vergroting van het leefgebied voor dieren en planten. Tuinen kunnen zo als een soort natuurlijke 'stapstenen' fungeren in een bebouwde (stedelijke) omgeving.

Op het gebied van natuurvriendelijk tuinieren werken een aantal organisaties in het Platform Tuinieren met Planten en Dieren. Deelnemende organisaties zijn verenigingen van tuinliefhebbers en natuur- en milieuorganisaties.

Wat doet het platform?

Uit de in 1998 gestarte campagne Tuinieren met Planten en Dieren is nu een gelijknamig platform ontstaan. Het samenwerkingsverband wil de beginselen van het natuurlijk tuinieren bij liefst alle eigenaren van tuinen onder de aandacht brengen. Belangstellenden kunnen voor informatie de website van het platform raadplegen: <www.tuiniermetplantendier.nl> en de tentoonstelling 'Tui-

nieren met Planten en Dieren' huren.

Het secretariaat van het platform is ondergebracht bij De Vlinderstichting, Mennonietenweg 10, 6702 AD Wageningen, (0317) 46 73 46.

Deelnemers zijn:

- Algemeen Verbond Volkstuinverenigingen Nederland;
- Federatie van Volkstuinorganisaties Noord-Nederland (VON);
- Bond van Volkstuinders (Amsterdam);
- Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging;

- Bomenstichting;
- Vereniging ter Bevordering der Bijenteelt in Nederland;
- de Vlinderstichting;
- Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde;
- Vereniging Ecologische Leef- en Teeltwijze (VELT);
- de Kleine Aarde;
- de Landbouwvoorlichting (DLV).

Bron: Frank Moens in Bomen Nieuws, winter 2000.